

לקט ידיעות – פברואר 2018

מנהלת התכנית: אל"ם (מיל') עו"ד פנינה שרביט ברוך

רכזת התכנית: עו"ד ליאור צור

צוות המחקר: עומרי גור אפטר, שירה האזור, אחינעם הראל, יהונתן חסון ונועם מוריס

♦ פרסומים ועדכונים

♦ 60 מילים על...

♦ ידיעות מתוך ישראל

♦ ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

♦ ידיעות בינלאומיות

פרסומים ועדכונים

האם הגז הטבעי בים התיכון יצית את מלחמת לבנון השלישית?
ב-31 בינואר, במהלך ראיון בכנס השנתי של המכון למחקרי בטחון לאומי, אמר שר הביטחון אביגדור ליברמן כי "בלוק 9", שטח ימי אשר לבנון העניקה בו זיכיון לקידוח גז טבעי, שייך לישראל. התקשורת דיווחה, כי בתגובה חיזבאללה איים לפגוע באסדות הקידוח של ישראל בים התיכון. **עודד ערן** סוקר את סכסוך הגבול הימי בין ישראל ללבנון. מאז 2010 מצויות המדינות במחלוקת בדבר זכויותיהן הריבוניות בשטח ימי של 850 קמ"ר, שלא נפתרה למרות ניסיונות תיווך אמריקאיים ונכונותה של ישראל להתפשר. על אף כישלון מאמצי התיווך, ישראל נמנעה מפרסום מכרזים לשטח שבמחלוקת. לעומת זאת, משרד האנרגיה הלבנוני פרסם ב-2013 מפה,

במסגרתה יש חדירה לשטח אותו תובעת ישראל, במיוחד באזור שכונה במפה "בלוק 9". בדצמבר 2017 פנתה ישראל לאו"ם בתלונה על הענקת זיכיון בבלוק 9 על ידי לבנון ללא הסכמת ישראל, הודיעה שלא תתיר כל פעילות כלכלית בלתי מוסכמת והזהירה גם צדדים שלישיים מפני הפרת זכויותיה הריבוניות. מנגד, לבנון הצהירה בינואר השנה כי לא תהסס להשתמש בזכותה להגנה עצמית אם תתרחש התקפה מזוינת נגד הפעילויות הכלכליות באזור הימי שלה. ערן קורא למעורבות של ארה"ב בתיווך בין המדינות על מנת למצוא פשרה הוגנת ולמנוע הידרדרות לעימות צבאי אשר יפגע בשני הצדדים (14 בפברואר, [INSS](#)).

הפליטים הפלסטינים- נתונים ומשמעויותיהם

ישראל אורון מנתחת את סוגיית הפליטים הפלסטינים, אשר נחשבת אבן נגף מרכזית לפתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני וקלף מיקוח מרכזי של הפלסטינים. לטענת אורון, עם העלייה במספר הפליטים בעולם והיעדר פתרון לסכסוך הישראלי-פלסטיני, נראה שערכו של קלף מיקוח היסטורי זה יורד. השינויים הדמוגרפיים והירידה בשיעור הפליטים הפלסטיניים בלבנון, כתוצאה מהמלחמה בסוריה, עשויים לאפשר לממשלת לבנון להנהיג מדיניות מקלה ביחס לזכויותיהם, מה שאולי יפחית את הלחץ על ישראל לקדם הסדר מיוחד לפליטים במדינה זו (בה מצבם נחשב תמיד כגרוע ביותר). עוד היא מציינת, כי אופי ההשתלבות של הפליטים הפלסטינים במדינות "המארחות" השתנה, כך שאחוזים ניכרים מהם אינם מתגוררים כיום במחנות פליטים. לטענת אורון, החלטתו של הנשיא טראמפ להקפיא באחת את הסיוע לאונר"א לא תורמת ליציבות באזור. אך, לנוכח השינויים המשמעותיים שחלו במזרח התיכון בשבעים השנים שחלפו, אולי ראוי להפריד בין הטיפול בסוגיה הסבוכה של הפליטים הפלסטינים לבין ההסדר המדיני המיוחד (5 בפברואר, [INSS](#)).

60 מילים על...

עד מדינה

עד מדינה הוא אדם שהינו שותף לביצוע עבירה, המקבל טובת הנאה מהתביעה, בתמורה להסכמתו להעיד נגד שותפיו. ככלל, הסכם עד מדינה נחתם עם מי שחומרת מעשיו פחותה מחומרת מעשיו של החשוד נגדו הוא אמור להעיד. הגורם המוסמך לחתום על הסכם שכזה הוא פרקליט מחוז, בהתבסס על חוות דעת של המשטרה. במקרים רגישים, נדרשת הסכמת פרקליט המדינה ולעיתים הסכמת היועמ"ש לממשלה.

חקיקה

חוק המאבק בטרור (תיקון), התשע"ח-2018 – אופן ההכרזה על ארגון טרור זר
ב-12 בפברואר אישרה מליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את [הצעת חוק המאבק בטרור \(תיקון\), התשע"ח-2018](#). בהצעת החוק תמכו 51 חברי כנסת ו-10 התנגדו. החוק קובע כי הסמכות להכריז על ארגון טרור או פעיל טרור זר, בשל הכרזה על כך על ידי גורם מוסמך מחוץ לישראל, תעבור מוועדת השרים לענייני ביטחון לאומי אל שר הביטחון, אלא במקרים חריגים. כמו כן, שונה הליך ההכרזה על ארגון טרור או פעיל טרור זר במקרה שקיימת הכרזה כאמור על ידי מועצת הביטחון של האו"ם, כך שזו תקבל תוקף מיידי לזמן קצוב, בכדי לעמוד בתנאים הנדרשים לאישור הכרזה בישראל תוך עמידה בסטנדרטים בינלאומיים. על פי דברי ההסבר להצעת החוק, ההליך הקיים לאימוץ הכרזות מחוץ לישראל מסורבל ומונע מישראל לעמוד בסטנדרטים בינלאומיים ועל כן נדרש שינוי (12 בפברואר, [כנסת ישראל](#)).

חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 20), התשע"ח-2018 – הרחבת סמכות המועצה להשכלה גבוהה לחול גם ביהודה ושומרון

ב-12 בפברואר אישרה מליאת הכנסת בקריאה שנייה ושלישית את [הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה \(תיקון מס' 20\), התשע"ח-2018](#). בהצעת החוק תמכו 56 חברי כנסת ו-35 התנגדו. החוק מרחיב את סמכות המועצה להשכלה גבוהה כך שתחול, החל מעוד שנה, גם על ישראלים ביהודה ושומרון. משום שחקיקת הכנסת מוחלת ככלל בגבולות מדינת ישראל, חוק המועצה להשכלה גבוהה לא חל על אזור יהודה ושומרון והמועצה לא מוסמכת להפעיל סמכויותיה באזור זה. לאור זאת, פועלת כיום מערכת נפרדת לאסדרת תחום ההשכלה הגבוהה באזור יהודה ושומרון, המעוגנת בתחיקת הביטחון של מפקד כוחות צה"ל באזור. על פי דברי ההסבר להצעת החוק, החלת חוק המועצה להשכלה גבוהה גם ביהודה ושומרון תיצור אחידות באסדרת תחום ההשכלה הגבוהה של כלל אזרחי ישראל (12 בפברואר, [כנסת ישראל](#)).

פסיקה

בית המשפט העליון דחה את ערעור המורשעים ברצח הנער מחמד אבו חדיר
ב-8 בפברואר דחה בית המשפט העליון את ערעורם של המורשעים בחטיפת ורצח הנער מחמד אבו חדיר ביולי 2014 והחליט להותיר על כנם את ההרשעות והעונשים שהוטלו עליהם. המורשעים הם בגיר ושני קטינים בני 17 ו-16 וחצי. בית המשפט דחה את טענתו של הבגיר כי לא היה שפוי בעת ביצוע מעשיו, שכן הוא היה בשליטה מלאה בליל האירוע ופעל ממניע גזעני ומשנאה לערבים ולא כתוצאה מאובדן כושר נפשי. בית המשפט דחה גם את טענתם של שני הקטינים לפיה לא התכוונו מלכתחילה להמית, שכן מחקירותיהם עולה כוונה ברורה לחטוף במטרה להרוג, ולמצער, התגבשה אצלם החלטה להמית תוך כדי ביצוע המעשים. לעניין העונש, התייחס בית המשפט לגילאי הקטינים ולכך שהם הביעו חרטה על הרצח, אך הדגיש מאידך את אכזריות

המעשים ורשעותם המופלגת, בצירוף המניע האידיאולוגי והגזעני שבבסיסם, המחייב החמרה בענישה. בית המשפט מצא כי אין מקום להתערב בגזרי הדין שהושתו על שלושת המערערים: הבגיר נידון למאסר עולם ול-20 שנות מאסר נוספות בגין מעשים נוספים שבוצעו לפני אירוע הרצח (שירוצו במצטבר), אחד הקטינים נידון למאסר עולם ול-3 שנות מאסר נוספות בגין המעשים כאמור (שירוצו בחופף) והקטין האחר, בעל חלק קטן יותר באירוע, נידון ל-21 שנות מאסר (8 בפברואר, ע"פ 2067/16 פלוני נ' מדינת ישראל).

דחיית עתירה לביטול צו הריסה שהוצא ביחס למגורי הנאשם ברצח ראובן שמרלינג ז"ל
ב-28 בפברואר דחה בג"ץ עתירה לביטול צו החרמה והריסה שהוצא ביחס לחדר ומטבח במבנה בו מתגורר הנאשם בביצוע פיגוע במהלכו רצח, עם אדם נוסף, את ראובן שמרלינג ז"ל. במבנה מתגוררים גם בני משפחתו של הנאשם. לאחר הגשת העתירה, הודיעו המשיבים כי הצו יעודכן כך שההריסה תבוצע באמצעות אטימה, וכי האטימה תוגבל לחדר בו התגורר הנאשם בלבד. בית המשפט קבע כי אין לדון במסגרת הליך זה בשאלות העקרוניות בדבר חוקיות מדיניות הריסת בתי משפחה של מי שנאשמים בביצוע פיגועים והאפקטיביות שלה, שכן קיימת הלכה בנושא וזו מחייבת עד שלא תשתנה, ככל שכך יקרה, בדיון בהרכב מורחב. ביחס למקרה הספציפי, קבע בית המשפט כי לאור ההודעה העדכנית של המשיבים, הפגיעה בבני המשפחה מוגבלת ונשמר יחס ראוי בין האישומים החמורים המיוחסים לנאשם לבין הסבל שייגרם לבני המשפחה כתוצאה מאטימת חדרו בלבד. בנוסף, התייחס בית המשפט לטענת המשפחה כי במקרה הנדון אין יסוד לשיקול ההרתעה העומד בבסיס הוצאת הצו, שכן מי שהסגיר את הנאשם היה אחיו. בית המשפט ציין כי מדובר בשיקול מרכזי שעל המפקד הצבאי לשקול, אך במקרה הנדון הדבר נלקח בחשבון כאשר הוחלט לאטום רק את חדרו של הנאשם. בסיום, העיר השופט פוגלמן כי חובת המפקד הצבאי לוודא מראש כי תינקט שיטת הריסה שבגדרה לא ייפגעו חלקי מבנה שאינם באים בגדרי הצו (28 בפברואר, בג"ץ 628/18 חאלד מוסטפא יאסין כמיל נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית).

ערר (י-ם) 1010-14 - פסק דין של בית הדין לעררים לפי חוק הכניסה לישראל לגבי זכות לקבלת מעמד פליט בגין עריקה מצבא אריתריאה

ב-15 בפברואר קבע בית הדין לעררים בירושלים לפי חוק הכניסה לישראל, כי עצם פעולת העריקה מצבא אריתריאה והיציאה ממנה שלא כדין עשויה להקים זכאות למעמד פליט, על יסוד עילה של רדיפה פוליטית, המעוגנת באמנת הפליטים. בית הדין הבהיר כי עריקה מצבא אריתריאה יכולה להקים עילה של דעה פוליטית המיוחסת לעריק על ידי השלטונות. הוא דחה את עמדת רשות האוכלוסין וההגירה לפיה נדרש מבקש מקלט להוכיח כי פעל באופן אחר, נוסף על עצם עריקתו מהצבא וקבע כי הדגש הוא בהוכחה כי הענישה בעקבות עריקתו עולה כדי "רדיפה". כמו כן, נפסק כי אם קיימת אפשרות סבירה שהמבקש יעמוד מול פגיעה מהותית כלשהי כאשר ישוב לארץ המוצא, ניתן לקבוע כי פחדו של המבקש כי יירדף הוא מבוסס היטב. סבירות יכולה להילמד מניסיונם של אנשים אחרים במצבו של המבקש ומראיות חיצוניות בדבר התנאים במדינה, ואין צורך להוכיח כי המבקש יירדף באופן אישי. עוד הבהיר בית הדין כי גם אם בעצם בואו לישראל עמד לנגד עיני המבקש אינטרס כלכלי של פרנסה, אין בו כדי לשלול קיום פחד מבוסס היטב מרדיפה בארצו. במקרה הפרטני, קבע בית הדין כי מבקש המקלט הביא ראיות

חיצוניות לכך שעריקתו נתפסת על ידי שלטונות אריתריאה כהתנגדות פוליטית, וראיות סובייקטיביות לכך שעריקתו הביאה לענישה קשה ולא פרופורציונלית שיש לראותה כרדיפה. לפיכך, נקבע כי הוא זכאי למעמד של פליט בישראל וינתן לו רישיון תושב ארעי (15 בפברואר, [ערר \(י-ם\) 1010-14 פלוני נ' משרד הפנים- רשות האוכלוסין וההגירה](#) (יש להזין את פרטי התיק בקישור המצורף)).

ידיעות בינלאומיות שקשורות לישראל

"החוק הפולני" אושר בפרלמנט ונחתם על ידי נשיא פולין

ב-1 בפברואר העביר הפרלמנט הפולני [חוק](#) האוסר להתבטא באופן שמייחס לעם הפולני או למדינה הפולנית אחריות או שותפות באחריות לפשעי הנאצים, בפומבי ובניגוד לעובדות. נשיא פולין חתם על החוק מספר ימים לאחר מכן. העונש על הפרת האיסור הוא קנס או מאסר בפועל של עד שלוש שנים. בפרטי החוק מצוין כי הוא לא יחול על פעילות "אמנותית או מדעית". בדברי ההסבר לחוק נכתב כי הוא נועד להיאבק בביטויים כמו "מחנות השמדה פולניים", שלפי המחוקק הפולני, נוגדים את האמת ההיסטורית ויוצרים את הרושם שהאחריות לפשעי הרייך השלישי הגרמני חלה גם על הפולנים. נשיא פולין אמר כי יבקש מבית הדין החוקתי הבהרות לגבי החוק. בכירים בממשל הפולני הבהירו כי החוק החדש לא ייאכף עד לסיום השיחות עם ישראל בנושא והכרעת בית המשפט החוקתי הפולני. החוק נכנס לתוקף ב-1 למרץ (1 בפברואר, [הארץ](#); 6 בפברואר, [Ynet](#); 27 בפברואר, [חדשות 10](#)).

גורמים באו"ם קראו לישראל לשחרר את עאהד תמימי וטענו להפרת המשפט הבינלאומי במעצרה

ב-13 בפברואר הביעו גורמי זכויות אדם באו"ם דאגה ביחס למעצרה של הנערה הפלסטינית עאהד תמימי (בת 17), שנעצרה בעקבות תקרית בה סטרה לחיילי צה"ל ומוחזקת במעצר עד תום ההליכים נגדה, החל מדצמבר 2017. המומחים טענו כי מעצרה של תמימי מפר את המשפט הבינלאומי: הפרת האמנה לזכויות הילד, שישראל אשררה, המאפשרת לשלול חירות מילדים רק בהעדר אלטרנטיבה ולתקופה הקצרה ביותר האפשרית, בהיות תמימי קטינה ובהעדר הצדקה להחזקתה עד תום ההליכים; הפרת זכות הגישה לייצוג במהלך חקירה, שכן תמימי נחקרה ללא נוכחות של עורך דין או בני משפחה; הפרת אמנת ג'נבה הרביעית, האוסרת על גירוש תושבים מוגנים משטח כבוס לשטחה של המדינה הכובשת, בכך שתמימי מוחזקת בכלא השרון בישראל. כמו כן, הם הביעו ביקורת על כך שתמימי נשפטה בבית משפט צבאי, המאופיין בחשש למשוא פנים ואחוז הרשעות גבוה, ולא במערכת משפט אזרחית לנוער (13 בפברואר, [UN](#)). **פיאונלה ני אאוליין** מתייחסת לכללים רלוונטיים במשפט הבינלאומי החלים על המקרה, ומבקשת להאיר היבט נוסף שהמקרה מעלה, שקשור לאופן בו דיני הכיבוש מתייחסים (או לא, ליתר דיוק) למגדר ולחוויות של נשים. לטענתה, הפער בדינים אלה מביא להעדר הכרה, הטלת אחריות ואכיפה עבור נשים ונערות שזכויותיהן הופרו (27 בפברואר, [Just Security](#)).

הטיפול במבקשי מקלט בישראל

ארווין קוטלר כותב על הטיפול במבקשי מקלט מאריתריאה וסודן בישראל, לנוכח העובדה שהרשויות בישראל החלו לחלק התראות לפני גירוש ושגירושים צפויים להתחיל במרץ 2018. קוטלר מציין כי בישראל חיים כיום כ-40 אלף מבקשי מקלט ממדינות אפריקה-מרביתם מסודן ומאריתריאה. ישראל אשררה את האמנה הבינלאומית בדבר פליטים. קוטלר טוען כי התמודדות נכונה עם המצב מצד המדינה הייתה בהימנעות משליחת מבקשי המקלט לדרום תל אביב מלכתחילה, בהנהגת הליך מסודר לקביעת מעמד פליט ובהימנעות מהגבלת זכותם לתעסוקה ושירותים חברתיים עד לבחינת בקשות המקלט שלהם. המערכת שהוקמה לקביעת מעמד בישראל מקשה מאוד על קבלת מעמד. עד היום הוכרו רק כ-10 מבקשי מקלט כפליטים, וזאת לאחר מאבק משפטי ממושך. מדובר במספר הנמוך ביותר בעולם המערבי. פחות משליש מהבקשות שהוגשו לקבלת מעמד נבחנו. קוטלר מונה צעדים נוספים שנקטה הממשלה כדי להקשות על חיי מבקשי המקלט. לבסוף, קוטלר מציע 13 צעדים שישראל נדרשת ויכולה לנקוט, בראשם השהיית או ביטול הנוהל החדש של גירוש כפוי למדינה שלישית או מאסר (8 בפברואר, [The Times of Israel](#)).

בית משפט לערעורים בארה"ב הפך פסיקה לפיה בנק יכול להיחשב כמבצע טרור בינלאומי בשל אספקת שירותים פיננסיים לחמאס

ב-9 בפברואר [הפך בית המשפט לערעורים בארה"ב את פסיקת הערכאה הנמוכה שמצאה את הבנק אחראי, תחת חוק המאבק בטרור האמריקאי, לנזקים שנגרמו לקורבנות בהתקפות טרור של חמאס בישראל, בשל כך שסיפק שירותים פיננסיים לחמאס, והחזיר את התיק לדיון מחדש בערכאה הנמוכה](#). בית המשפט לערעורים חלק על קביעת הערכאה הנמוכה כי אספקת תמיכה חומרית לארגון טרור מוכר (אשר מהווה כשלעצמה עבירה פלילית תחת החוק האמריקאי) מספיקה לעמידה בהגדרה של מעשה "טרור בינלאומי", הנדרש לפי חוק המאבק בטרור לצורך אחריות נזיקית (נכון לזמן הגשת התביעה. הקונגרס מאוחר יותר הרחיב את האחריות הנזיקית כך שתחול גם במקרה של סיוע לביצוע מעשה טרור בינלאומי). בית המשפט לערעורים הבהיר כי "טרור בינלאומי" דורש מעשה אליים או מסכן חיי אדם, הנחזה כמכוון להטיל אימה או כפייה על אוכלוסייה אזרחית או להשפיע על הממשלה, ואילו בערכאה הנמוכה לא הוכרע קיומם של אלמנטים אלה. **אליוט קים** מציין כי במהלך ההליכים, הצדדים הסכימו במסגרת פשרה להימנע מניהול הליכים נוספים ביחס למקרה ולכן סביר שלא יתקיים דיון מחדש בערכאה הנמוכה (26 בפברואר, [Lawfare](#)).

בית המשפט העליון בארה"ב פסק כי לא ניתן לממש פסק דין שניתן בתביעה של קורבנות טרור כנגד איראן על ידי מימוש רכוש איראני שנמצא בארצות הברית

ב-21 בפברואר [פסק בית המשפט העליון בארה"ב פה אחד כי חוק חסינות מדינות זרות האמריקאי אינו מאפשר לצדדים שזכו בפסקי דין הקשורים למעשי טרור לעקל ולחלט רכוש של מדינות זרות, אשר יש לגביו חסינות ריבון](#). בהתאם, התובעים, קורבנות של פיגוע התאבדות של חמאס בירושלים ב-1997 וקרוביהם, לא יוכלו לאכוף את פסק הדין שזכו בו נגד איראן ולגבות את

הפיצויים בסך 71.5 מיליון דולרים בדרך של תפיסת עתיקות איראניות שמחזקות ע"י אוניברסיטת שיקגו (21 בפברואר, [ASIL](#); 21 בפברואר, [Lawfare](#)).

משרד האוצר האמריקאי הטיל סנקציות על גורמים הקשורים למימון חיזבאללה באפריקה ובמזרח התיכון

ב-2 בפברואר [הטיל משרד האוצר האמריקאי סנקציות על שישה אינדיבידואלים ושבעה עסקים בלבנון, בעיראק ובמערב אפריקה, בגין מעורבותם במימון חיזבאללה](#). בהתאם לסנקציות, כל רכוש השייך לאחד מהגורמים המנויים בצו ונמצא בתחום השיפוט של ארצות הברית- ייחסם וכן אזרחי ארצות הברית יהיו מנועים מלבצע עסקאות מול גורמים אלו. על פי המשרד, חיזבאללה הוא ארגון טרור ומהווה את ידה הארוכה העיקרית של איראן במזרח התיכון. הסנקציות נועדו לשבש את הרשתות של חיזבאללה במזרח התיכון ובמערב אפריקה, המשמשות למימון פעולות הארגון ולנתק את הארגון מהמערכת הפיננסית הבינלאומית, ובכך אף לצמצם את ההשפעה האיראנית במזרח התיכון (2 בפברואר, [The Washington Post](#)).

ארגון אמנסטי הבינלאומי פרסם את הדוח השנתי על מצב זכויות האדם בעולם בשנת 2017 ב-22 בפברואר [פרסם ארגון אמנסטי הבינלאומי דוח שנתי על מצב זכויות האדם ב-159 מדינות במהלך שנת 2017](#). על פי הדוח, במהלך השנה החרף העוני והחמירה בעיית הפליטים. כמו כן, נותרה בעיה נרחבת של אפליה וכן פגיעה בחופש הביטוי וההתאגדות. לגבי מצב זכויות האדם בישראל ובשטחים הכבושים נמצא, בין היתר, כי: המצור על עזה נכנס לשנתו ה-11 והוביל למשבר הומניטרי הולך ומחמיר ברצועה; הרשויות הישראליות הגבירו את הרחבת התנחלויות בגדה המערבית ובמזרח ירושלים, וכן הגבילו את חופש התנועה של פלסטינים; כוחות ישראלים הרגו שלא כחוק אזרחים פלסטינים, לרבות ילדים, שלא היו איום מיידי. הדוח מציין כי נורו גם פלסטינים שתקפו או שהיה חשד שיתקפו ישראלים; ישראל עצרה שלא כחוק אלפי פלסטינים, מאות מהם תחת מעצר מנהלי ללא כתב אישום או משפט; עינויים וטיפול לא הולם באסירים נשארו נפוצים, במיוחד בעת מעצר וחקירה, והתבצעו ללא ענישת המבצעים; ישראל ביצעה הריסות נרחבות של בתי פלסטינים בגדה המערבית, אשר נבנו ללא היתר ישראלי שלמעשה פלסטינים לא יכולים להשיג, והרסה בתים של משפחות של מפגעים בענישה קולקטיבית; לפחות שישה סרבני מצפון לשירות הצבאי נאסרו; ועשרות אלפי מבקשי מקלט אפריקאים עמדו בפני גירוש. הדוח גם ציין את שפיטתו של אלאור אזריה, אך קבע כי עונשו לא ביטא באופן מספק את חומרת המעשים (22 בפברואר, [Amnesty](#)).

דיני מלחמה

ועדת החקירה של מועצת זכויות האדם של האו"ם בדבר סוריה מגנה את החרפת האלימות במדינה

ב-6 בפברואר גינתה ועדת החקירה של מועצת זכויות האדם של האו"ם בדבר סוריה את החרפת האלימות במחוז אידליב ובמזרח ע'וטה שבסוריה. לדברי הוועדה, ההתקפות פגעו בצורה חמורה באוכלוסייה האזרחית, לרבות הרוגים רבים ומעל רבע מיליון אזרחים שברחו מבתיים, וכללו גם תקיפות על בתי חולים, ועל פי דיווחים, אף שימוש בחומרים כימיים. יו"ר הוועדה אמר כי הצדדים לסכסוך מפריים את מחויבויותיהם לפי המשפט הבינלאומי ההומניטרי, כולל החובה להימנע מהתקפות על מתקנים וצוותים רפואיים. כמו כן, הוא טען כי במזרח ע'וטה, מעבר למשבר ההומניטרי חמור כתוצאה מההתקפות, מבוצעים פשעים בינלאומיים של ירי ללא הבחנה והרעבה מכוונת של האוכלוסייה האזרחית. הוועדה קראה לצדדים לפעול לפי המשפט הבינלאומי ולנקוט בכל אמצעי הזהירות הנדרשים כדי להגן על אזרחים, והבהירה שתמשיך לחקור ולתעד הפרות של זכויות האדם בהקשר הסכסוך, של כל צד שמבצע אותן (6 בפברואר, UN).

דוח שנתי של האו"ם בדבר ההגנה על אזרחים באפגניסטן בשנת 2017

ב-15 בפברואר פורסם דוח על ידי שירות זכויות האדם של משלחת הסיוע של האו"ם באפגניסטן (UNAMA) בדבר ההגנה על אזרחים בעימות המזוין באפגניסטן בשנת 2017. לפי הדוח, במהלך השנה תיעדה משלחת הסיוע של האו"ם לאפגניסטן מעל 10,000 אזרחים שנפגעו, מתוכם מעל 3,000 הרוגים, כתוצאה מהעימות. מדובר בירידה בנפגעים משנת 2016. הירידה נבעה בעיקרה מפגיעה פחותה באזרחים במהלך לוחמה קרקעית, אך מספר הנפגעים מפיגועי התאבדות והתקפות מורכבות אחרות עלה בהשוואה לשנה הקודמת. עוד תועדה עלייה בהתקפות כנגד מקומות תפילה ומנהיגים דתיים. הדוח מציין את המאמצים של הכוחות האפגניים לשפר את ההגנה על אזרחים, לרבות אימוץ מדיניות לאומית בנושא וצעדים פרקטיים כגון הרחקת בסיסים מאזורים המאוכלסים באזרחים. הדוח כולל פירוט האחריות לפגיעה באזרחים בחלוקה לצדדים לעימות: הכוחות המתנגדים לשלטון אחראים ל-65% מהאזרחים שנפגעו, מתוכם אחראי הטאליבן ל-42% ודאע"ש ל-10%; כוחות התומכים בשלטון אחראים ל-20% מהאזרחים שנפגעו, מתוכם אחראים הכוחות האפגניים ל-16%, כוחות צבאיים בינלאומיים ל-2%. הדוח כולל גם המלצות לצדדים השונים לעימות בהקשר ההגנה על אזרחים.

ממשל טראמפ הודיע כי הוא מוסמך להפעיל כוחות צבאיים בסוריה ובעיראק

ב-29 בינואר השיב משרד ההגנה האמריקאי לפנייתו של הסנאטור טים קיין, בעניין הבסיס המשפטי והמטרות להישארות כוחות אמריקאים בסוריה ובעיראק. בתשובתו הבהיר המשרד כי ההסמכה לשימוש בכוח משנת 2001 (AUMF) מתירה שימוש בכוח נגד אל-קאעידה, הטאליבן, כוחות הקשורים אליהם ודאע"ש. הלחימה מתמקדת בקבוצות אלו ואינה מופנית כלפי קבוצות

אחרות, כולל המליציות השיעיות ושלוחיה של איראן. לגבי איראן יש בחינה נפרדת של אופי הפעילות הביטחונית. כן מובהר כי הלחימה בדאע"ש תמשיך, לאחר שחרור מרבית השטחים שהיו בשליטתו, עד שהארגון לא יוכל לתפקד גלובלית וכוחות מקומיים יהיו מסוגלים לרסנו. ה-AUMF גם מכסה, לטענת המשרד, שימוש בכוח לצורך הגנה על כוחות ארה"ב ושותפותיה מפני גורמים שונים, במסגרת הלחימה בדאע"ש. לפיכך התקפות שונות של ארה"ב כנגד כוחות סורים, שהיוו איום, נכנסות תחת סמכות זו. ההתקפה על שדה התעופה הצבאי בסוריה בעקבות השימוש בנשק כימי לא התבססה על הסמכה זו, אלא על הסמכות של הנשיא להורות על שימוש בכוח כדי להגן על אינטרסים חשובים של ארצות הברית ונועדה להרתיע ולמנוע שימוש סורי בלתי חוקי בנשק כימי. בעיראק, קיימת הסמכה לשימוש בכוח משנת 2002 שמכוחה ניתן לפעול נגד איומים שמקורם בעיראק, אף אם אינם מכוסים תחת ההסמכה מ-2001. ישנה ביקורת לגבי הכללת דאע"ש במסגרת ההסמכה מ-2001, לאור הפיצול בין דאע"ש ואל-קאעידה. (22 בפברואר, [NY Times](#); לסקירה וניתוח של עמדת הממשל האמריקאי לגבי הצדקת הלחימה בדאע"ש, ראו: [פטרישיה סטוטלמייר](#), 23 בפברואר, [Just Security](#)).

תמיכת ארה"ב בלחימה של ערב הסעודית בתימן

ב-28 בפברואר פרסם היועץ המשפטי למשרד ההגנה האמריקאי [מכתב](#) בדבר מעורבות ארה"ב בלחימה בתימן, בתגובה להחלטה שפרסמו סנאטורים אמריקאים הקוראת להסגת כוחות הצבא האמריקאים המעורבים בלחימה, לטענתם, ללא אישור הקונגרס. היועץ המשפטי טען במכתבו כי ארה"ב אינה מעורבת בפעולות "לחימה" בתימן, אלא מספקת תמיכה צבאית ומודיעינית בלבד לקואליציה של ערב הסעודית, ולכן אינה מפרה את החקיקה האמריקאית, המסדירה את התנאים למעורבות כוחות ארה"ב בלחימה (War Powers Resolution- WPR). **אונה האת'וויי ואהרון הבילנד** מנתחים את טענת היועץ המשפטי. הם מסיקים כי פעולות הצבא בתימן לא מגיעות לכדי מעורבות ישירה בלחימה, תחת הפרשנות המסורתית של חקיקת ה-WPR: באשר לפריסת ספינות הצי האמריקאי בחופי תימן- לא מדובר במעורבות ישירה בלחימה, ולנשיא סמכות לפרוס כוחות במדינות זרות ללא אישור הקונגרס; באשר למבצעים נגד אל-קאעידה ודאע"ש בתימן- עמדתה העקבית של ארה"ב היא כי אלה כבר מאושרים על ידי הקונגרס, במסגרת חקיקה משנת 2001 שאישרה שימוש בכוח נגד ארגונים הקשורים להתקפות ה-11 בספטמבר; באשר לתדלוק מטוסי הקואליציה הסעודית ותמיכה נוספת- עולה שאלה פרשנית האם ה-WPR חלה גם על מעורבות עקיפה בדמות סיוע לכוחות זרים המעורבים בלחימה. הכותבים מציינים שנדרש מידע נוסף בדבר היקף התמיכה שמספקת ארה"ב וכן מזהירים מפרשנות רחבה מדי, שתקשה על משימות סיוע וייעוץ רבות שמבצע הצבא האמריקאי ברחבי העולם (1 במרץ, [Just Security](#)).

החלטה של מועצת הביטחון לקיים בסוריה הפסקת אש למטרת סיוע הומניטרי

ב-24 בפברואר אימצה מועצת הביטחון פה אחד [החלטה](#) הדורשת מכל הצדדים לסכסוך בן שבע השנים בסוריה, להפסיק להילחם באופן מיידי לפחות למשך 30 ימים רצופים, על מנת להבטיח הפסקת אש הומניטארית. בהחלטה דרשה המועצה שמיד לאחר הפסקת הלחימה, יאפשרו כל

הצדדים גישה בטוחה של שיירות הומניטאריות לכל האזורים המבוקשים, לרבות אזורים תחת מצור. כמו כן, דרשה המועצה לאפשר לאו"ם ושותפיו לבצע פינויים רפואיים. בנוסף, המועצה קראה לצדדים להסיר את המצור על אזורים מאוכלסים ולהפסיק למנוע מהאוכלוסייה מזון ותרופות. ההחלטה אישרה כי הפסקת הלחימה לא תחול על פעולות צבאיות נגד דעא"ש, אל-קאעידה וקבוצות טרור נוספות (24 בפברואר, [UN](#)). יומיים לאחר אימוץ ההחלטה, רוסיה הכריזה על הפסקת הלחימה למשך 5 שעות ביום בלבד. יום לאחר מכן, האו"ם דיווח על המשך לחימה באזור ע'וטה אף במהלך הפסקת הלחימה המוכרזת על ידי רוסיה ועל העדר אפשרות למעבר שיירות הומניטריות או לביצוע פינויים רפואיים (27 בפברואר, [ABC](#)).

מאבק בטרור

בית משפט לערעורים בארה"ב אישר פסיקה ששללה הטלת אחריות נזיקית על טוויטר בקשר להתקפה של דאע"ש, בגין אספקת חשבונות טוויטר לארגון ב-31 בינואר אישר בית משפט לערעורים בארה"ב את החלטת הערכאה הדיונית לפיה אין להטיל על חברת טוויטר אחריות ביחס להתקפת טרור בירדן של ארגון דאע"ש, בגין אספקת חשבונות טוויטר לארגון, המסייעים לפעילותו. בית המשפט לערעורים פסק כי התובעים - משפחות קורבנות התקפת הטרור - לא הוכיחו כי התוכן בטוויטר גרם באופן ישיר לנזק שנגרם במות יקיריהם מההתקפה, בהתאם לדרישת הקשר הסיבתי לצורך הטלת אחריות נזיקית לפי חוק המאבק בטרור האמריקאי (6 בפברואר, [Lawfare](#)).

משפט בינלאומי פלילי

תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי הודיעה על פתיחת בדיקות מקדמיות של המצב בוונצואלה ושל המצב בפיליפינים ושל המצב בפיליפינים תובעת בית הדין הפלילי הבינלאומי על פתיחת בדיקות מקדמיות לגבי המצב בפיליפינים והמצב בוונצואלה - שתייהן חברות בבית הדין. בנוגע למצב בפיליפינים ייחקרו פשעים שבוצעו לכאורה החל מה-1 ביולי 2016, בהקשר של קמפיין "המלחמה בסמים" של הממשלה. נטען כי אלפי אנשים נרצחו על בסיס מעורבותם הנטענת בשימוש או בסחר בלתי חוקיים בסמים. בעוד שחלק נרצחו ככל הנראה במסגרת עימותים בין כנופיות, דווח כי רבים נרצחו על ידי המשטרה במסגרת פשיטות נגד סמים. בנוגע למצב בוונצואלה ייחקרו פשעים שבוצעו לכאורה מאז אפריל 2017, בהקשר של ההפגנות והתסיסה הפוליטית במדינה. נטען כי כוחות הביטחון השתמשו בכוח מופרז בתגובה להפגנות ועצרו באופן שרירותי אנשי אופוזיציה, שחלקם נחשפו להתעללות במעצר. דווח כי גם קבוצות מפגינים נקטו באלימות קשה שהובילה להרג מספר אנשי כוחות הביטחון. התובעת הדגישה כי האחריות הראשית לחקור ולהעמיד לדין על פשעים בינלאומיים היא של המדינות. עוד הבהירה כי בדיקה מקדמית אינה חקירה ממשית אלא תהליך של בחינת המידע הזמין כדי להחליט אם קיים בסיס סביר להתקדם לפתיחה בחקירה.

ערכאת קדם המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי הורתה לתובעת בית הדין לספק מידע נוסף במסגרת בקשתה לאישור פתיחה בחקירה באפגניסטן

ב-5 בפברואר **הורה** הרכב קדם המשפט של בית הדין הפלילי הבינלאומי למשרד התובעת של בית הדין לספק מידע נוסף לצורך קבלת החלטתו לגבי אישור פתיחה בחקירה של המצב באפגניסטן. על פי ההרכב, המידע שסיפקה התובעת ביחס למבנה והתנהלות כוחות הביטחון האפגניים והכוחות האמריקאים במסגרת העימות מכסה רק חלקים מסוימים מפרק הזמן לגבי התבקשה פתיחה בחקירה וכן סופק מידע מועט מאוד לגבי פעילות דאע"ש באפגניסטן. ההרכב הורה לספק השלמת מידע בדבר פרקי הזמן החסרים. **קווין וון הלר** גורס כי בקשת התובעת לפתיחה בחקירה עומדת, על פניה, ברוב התנאים הנדרשים לאישור פתיחה בחקירה. להערכתו, ההרכב מבקש עוד מידע לצורך הערכת התנאי בדבר חומרת המעשים (gravity). הוא מבקר זאת, שכן המעשים המפורטים בבקשת התובעת הם בעלי חומרה מספקת לצורך אישור חקירה ומכיוון שההרכב יכול לדרוש מידע נוסף גם במסגרת ההליכים אם נאשם יעלה טענה של חוסר קבילות התיק, לרבות לגבי אי קיום דרישת החומרה (6 בפברואר, **Opinion Juris**).

הנחיות האו"ם לצוות שחוקר את פשעי דאע"ש בעיראק

ב-9 בפברואר **פורסם מסמך הגדרת התפקיד** לצוות שהוקם על ידי מועצת הביטחון במטרה לתמוך במאמצים המדינתיים להטיל אחריות על דאע"ש בגין פשעי מלחמה, פשעים נגד האנושות ורצח עם, שבוצעו בעיראק. הצוות הוקם בעקבות פניית ממשלת עיראק למועצת הביטחון באוגוסט 2017, לאחר שחרור העיר מוסול, בבקשה לסיוע בנושא. החלטת המועצה בעניין עוסקת רק בפשעי דאע"ש ולא בפשעי כוחות ממשלה או קבוצות אחרות במדינה. העיכוב בסיכום ההנחיות נבע מאי הסכמה בדבר סיוע להליכים מדינתיים שתוצאתם עשויה להיות עונש מוות. עיראק בעלת אחד השיעורים הגבוהים ביותר בעולם בהשתתפות עונש מוות, והעונש מוטל אפילו בגין פשעים שלא כוללים נטילת חיי אדם. לבסוף, נקבע בהנחיות כי איסוף ראיות ייעשה לשם שימוש בהליכים פליליים הוגנים ועצמאיים, התואמים לחוק הבינלאומי החל, שיערכו על ידי בתי משפט מדינתיים מוסמכים, ולכל שימוש אחר אשר ייקבע בהסכם עם ממשלת עיראק בכל מקרה לגופו (19 בפברואר, **Just Security**).

ועדה של האו"ם לזכויות אדם בדרום סודן הצביעה על מעל 40 חשודים בביצוע פשעים בינלאומיים המועמדים להישפט בערכאות שנקבעו בהסכם השלום

ב-23 בפברואר הודיעה ועדה לזכויות אדם בדרום סודן, שמונתה על ידי מועצת זכויות האדם של האו"ם, כי אספה ראיות הקושרות מעל 40 בכירים בצבא לביצוע פשעי מלחמה ופשעים נגד האנושות במסגרת מלחמת האזרחים במדינה. הוועדה הוסמכה, בין היתר, לאסוף ראיות שישמשו בבית הדין ההיברידי המיוחד ובערכאות נוספות שהוסכם עליהם במסגרת הסכם השלום שנחתם ב-2015. לדברי יו"ר הוועדה, ניתן להקים את בית הדין מיד ולהתחיל בהגשת כתבי אישום. הוועדה פרסמה את הדוח הראשון שלה בעניין איסוף הראיות, המתעד מקרים קשים ביותר של אכזריות נגד אזרחים, הכוללים עקירת עיניים, שיסוף גרונות וסירוס; גיוס ילדים

למלחמה; אונס ואלימות מינית, גם כלפי גברים; הרס בתים בקנה מידה תעשייתי; ועוד. המצב הביא למשבר פליטים מהחמורים בעולם. הדוח קובע כי האלימות מכוונת נגד אזרחים על בסיס זהותם האתנית. הדוח מציין כי המערכת המשפטית המדינתית אינה מתפקדת ואינה מסוגלת לטפל בפשעים חמורים. בנוסף, ראיות חשובות הולכות ונעלמות- עדים נהרגים, ראיות פיזיות מושמדות ונהרסות מדי יום. בין המלצותיה, הוועדה קוראת לממשלה לסכם בהקדם האפשרי עם האיחוד האפריקאי את הקמת בית הדין ההיברידי (23 בפברואר, UN).

פסיקת בית המשפט לערעורים של קניה קובעת כי המדינה מחויבת לעצור את נשיא סודן, אל-באשיר, באם יחזור לקניה, לאור צו המעצר של בית הדין הפלילי הבינלאומי בחודש פברואר קבע בית המשפט לערעורים בקניה כי ממשלת קניה, בכך שהזמינה את נשיא סודן למדינה ולא עצרה אותו, הפרה את חובותיה הבינלאומיות. טים פיש הודג'סון מנתח את פסק הדין ומסביר כי מדינות אפריקאיות רבות מצויות, לתפיסתן, בהתנגשות בין חובתן לעצור את נשיא סודן לפי חוקת בית הדין הפלילי הבינלאומי לבין חובתן לכבד את החסינות הדיפלומטית שלו כראש מדינה. אולם, בית המשפט לערעורים בקניה קבע, בהסתמך על משפטי נירנברג, כי פושעים אינם יכולים להסתתר מאחורי תפקידיהם הרשמיים בכדי להימלט מעונש. עוד ציין בית המשפט כי הפרת נורמות יסודיות מחייבות (jus cogens) מהווה ויתור על הזכות לחסינות, ובפרט ביצוע פשעים נגד האנושות מהווה חריג לחסינות. בית המשפט הוסיף כי הזמנת נשיא סודן על ידי הממשלה מפרה את חוקת קניה עצמה. עם זאת, בית המשפט ביטל את צו המעצר הזמני שהוצא נגד נשיא סודן על ידי בית המשפט הגבוה בקניה, שכן החוק המדינתי דורש שצו כזה ייקבע במקרה של דחיפות. המשמעות היא, לפי הודג'סון, שיידרש להוציא צו מעצר כאמור באופן מיידי לפני או במהלך ביקור עתידי של נשיא סודן במדינה (27 בפברואר, [Opinio Juris](#)).

זכויות אדם

בית המשפט האינטר-אמריקאי לזכויות אדם פרסם חוות דעת בדבר חובות מדינות תחת האמנה האמריקאית לזכויות האדם בהקשר של נזקים סביבתיים ב-7 בפברואר פרסם בין המשפט האינטר-אמריקאי לזכויות אדם חוות דעת מיעצת, שניתנה בעקבות בקשה של קולומביה, בדבר מחויבויות המדינות החברות באמנה האמריקאית לזכויות אדם ביחס לפעולות תשתית היוצרות סכנה לנזק סביבתי. הבקשה ניתנה על רקע חששות מפני פרויקטים מתוכננים של ניקרגואה. בית המשפט קבע שהאמנה האמריקאית לזכויות אדם כוללת זכות לחיים בסביבה בריאה, וכי לזכות זו השלכות גם על הזכויות לחיים, לכבוד האדם, לבריאות ועוד. כן הוא קבע כי מכוח האמנה מוטלת חובה על המדינות להימנע מפעולות שעלולות לגרום נזקים סביבתיים חוצי-גבולות, שעשויים להשפיע על זכויות האדם של אנשים שמחוץ לשטחן. נקבע שאנשים כאמור שזכויותיהם הופרו ייחשבו כמצויים תחת סמכות השיפוט של המדינה שבשטחה או תחת שליטתה האפקטיבית בוצעו הפעולות. כמו כן, בית המשפט קבע כי על המדינות חובה להימנע מכל פגיעה בלתי חוקית בסביבה באופן שמשפיע על קיום בכבוד, וכן

חובות "חיוביות" למנוע סכנה צפויה הנשקפת לקבוצה. בית המשפט אף פירט חובות ספציפיות בהקשר נזקים סביבתיים, מהותיות ופרוצדורליות, הנובעות מהזכות לחיים ולכבוד האדם (26 בפברואר, [EJIL: Talk](#)). **מוניקה פריה-טינטה וסימון מילנס** מציינים כי מדובר בפסיקה ראשונה של בית דין לזכויות אדם אשר מתייחסת לדיני איכות הסביבה באופן כולל. מעבר לכך, חשיבותה המרכזית של חוות הדעת היא בהענקת עילת תביעה לאדם נגד מדינה שאינה מדינתו. בית הדין פותח פתח להעלאת תביעות על פגיעה בזכויות אדם בגין נזק סביבתי שנגרם מחוץ לשטח המדינה אם מקורו בפעילות שנעשתה תחת שליטתה האפקטיבית. הם מציינים כי חוות הדעת עשויה להשליך גם על טענות בעניין התחממות גלובלית, המהווה נזק סביבתי חוצה-גבולות, ועל היבטים של אחריות המדינה לפיקוח על תאגידים רב-לאומיים לצורך הגנה על זכויות אדם (26 בפברואר, [EJIL:Talk](#)).

סנקציות

מועצת הביטחון של האו"ם אימצה החלטה המחדשת את הסנקציות על תימן ב-26 בפברואר **אימצה מועצת הביטחון של האו"ם את החלטה 2402 (2018)**, המחדשת את **הסנקציות כנגד מי שמסכנים את השלום והביטחון בתימן**. ההחלטה האריכה את איסור הנסיעה והקפאת הנכסים, שהוטלו לראשונה במסגרת החלטה בשנת 2014, עד לפברואר 2019 ואישרה מחדש את החרם על נשק, שנקבע בהחלטה מ-2015, כנגד מספר פרטים. כמו כן, ההחלטה האריכה עד מרץ 2019 את המנדט של פאנל המומחים שהוקם לצורך סיוע ביישום ההחלטות בדבר הסנקציות. במקביל, דחתה המועצה, בעקבות וטו שהטילה רוסיה, הצעת החלטה שכללה גם התייחסות להפרה של איראן את החרם על הנשק, בכך שנמצאו טילים איראניים בשימוש של מורדים חות'ים בתימן (26 בפברואר, [UN](#); 26 בפברואר, [NY Times](#)).

סייבר

ארה"ב ובריטניה ייחסו באופן רשמי את מתקפת הסייבר שהתרחשה ביוני 2017 לרוסיה ב-15 בפברואר **הצטרפה ארה"ב לבריטניה בייחוס רשמי של מתקפת סייבר כלל עולמית שהתרחשה ביוני 2017 לרוסיה**. בהודעת הבית הלבן נמסר כי המתקפה גרמה לנזקים בשווי מיליארדי דולרים ברחבי אירופה, אסיה ואמריקה. הבית הלבן איים ב-"השלכות בינלאומיות" למתקפה שהייתה, לטענת הממשל, חלק מהניסיון המתמשך של ממשלת רוסיה לערער את היציבות באוקראינה. עוד נמסר כי המתקפה הייתה נטולת הבחנה. הממשל האמריקאי מסרב למסור אלו צעדים יינקטו נגד רוסיה, אולם הם עשויים לכלול סנקציות נגד בכירים המעורבים במתקפה וכן אמצעים סמויים. הממשל הרוסי מכחיש את מעורבותו במתקפת הסייבר וטוען כי אין כל בסיס להאשמות. על פי ההערכות, המתקפה, שהחלה באוקראינה, התפשטה בהמשך ל-64 מדינות (15 בפברואר, [NY Times](#)).

התפתחויות מדיניות ודיפלומטיות

פסק דין של בית הדין הבינלאומי לצדק במחלוקת לעניין הגבולות בין קוסטה ריקה לניקרגואה ב-2 בפברואר [קבע](#) בית הדין הבינלאומי לצדק את קו הגבול הימי בין קוסטה ריקה לניקרגואה, הן בים הקריבי והן באוקיינוס השקט, וכן את הגבול היבשתי במקטע נוסף בין המדינות. בית המשפט מצא שלקוסטה ריקה הריבונות על השטח שבמחלוקת- החלק הצפוני של האי פורטילוס, לרבות החוף שלו, ולמעט חלק מסוים בו, שבריבונות ניקרגואה. על כן, נקבע שניקרגואה הפרה את ריבונותה של קוסטה ריקה בהקמת מחנה צבאי על שטחה ושעליה להסיר את המחנה הצבאי ([ICJ](#); 2 בפברואר, [ASIL](#)).

פסק דין של בית הדין הבינלאומי לצדק בנוגע לפיצוי בגין נזקים סביבתיים שגרמה ניקרגואה לקוסטה ריקה

ב-2 בפברואר מסר בית הדין הבינלאומי לצדק את [פסק דינו](#) בנוגע לפיצוי בגין נזקים סביבתיים שנגרמו לקוסטה ריקה בשל פעולות בלתי חוקיות של ניקרגואה. ב-2015 פסק בית הדין כי ניקרגואה מחויבת לפצות את קוסטה ריקה, בגין הנזק שנגרם מפעולות שביצעה ניקרגואה בשטח, שנפסק כי הוא בריבונות קוסטה ריקה, לרבות חפירת צינורות באדמה והקמת נוכחות צבאית בשטח. בפסק דינו הנוכחי באשר לפיצוי, קבע בית הדין כי נזק סביבתי, וכן הנזק או האובדן שנגרם בעקבותיו ליכולתה של הסביבה לספק טובין ושירותים, הם ברי-פיצוי לפי המשפט הבינלאומי. גובה הפיצויים נקבע על ידי חישוב עלות שחזור הסביבה שניזוקה, בצירוף ערך הנזק או האובדן של הטובין והשירותים של הסביבה עד לשיקומה. נפסק כי ניקרגואה תפצה את קוסטה ריקה בסכום של 378,890 דולרים (סכום המהווה כ-5% בלבד מתביעתה של קוסטה ריקה) ([ICJ](#)). [דיאן דסיארטו](#) מציינת כי בית הדין הדגיש כי נזקים סביבתיים יכולים להיגרם ממספר גורמים במקביל ולכן עליו לקבוע האם קיים קשר סיבתי מספיק בין הפעולה הבלתי חוקית לבין הנזק. היא מבקרת את אופן הערכת הנזקים הסביבתיים על ידי בית הדין, בין היתר בכך שלא נעזר במומחים ולא התייחס לתשתית המדעית הקיימת היום בדבר הערכת נזקים סביבתיים בטווח הקצר ובטווח הארוך של תופעות סביבתיות מורכבות (14 בפברואר, [EJIL](#): [Talk](#)).

הגבלות וסנקציות על המשטר בדרום סודן נוכח האלימות המתמשכת במדינה

ב-2 בפברואר הכריזה מחלקת המדינה האמריקאית על הגבלות על ייצוא נשק וציוד ביטחוני לדרום סודן, במחאה על האלימות ומלחמת האזרחים המתמשכת במדינה. בתגובה לכך, דרום סודן החזירה את שגרירתה מארה"ב. לאחר מכן, האיחוד האירופי הטיל סנקציות על שלושה בכירים ובכירים לשעבר במדינה, החשודים בביצוע הפרות חמורות של זכויות אדם ודיני המלחמה. גם האיחוד האפריקאי הביע נכונות להטיל סנקציות על האחראים לאלימות המתמשכת בדרום סודן. ג'ון הורש מנתח את סיכויי השפעת הסנקציות על השגת שלום במדינה. הוא מציין כי דרום סודן נתמכת על ידי מדינות אפריקאיות שכנות, שמסייעות לה באספקת נשק ומתנגדות לסנקציות, וכן על ידי סין ורוסיה, שיכולות לחסום צעדי אכיפה במועצת הביטחון, ולכן

השפעת הסנקציות על סיום המלחמה מוטלת בספק. הורש מציין שעד כה נכשלו הניסיונות להשיג שלום במדינה ושהיא מצויה במשבר הומניטארי חריף (28 בפברואר, [Just Security](#)).

ענייני הגירה

המשרד לביטחון פנים בארה"ב האריך בשנה וחצי את ההגנה על 7,000 אזרחים סורים שנמצאים בארה"ב

ב-31 בינואר הודיעה השרה לביטחון הפנים של ארה"ב כי הארכת מעמד ההגנה הזמני לאזרחי סוריה נדרשת לפי חוק ההגירה והאזרחות האמריקאי, ועל כן הוא יוארך למשך 18 חודשים נוספים. השרה קבעה כי התנאים להחלת המעמד הזמני ממשיכים להתקיים בסוריה, נוכח העימות המזוין המתמשך והמצב החריג במדינה. במסגרת המעמד המוגן, יוכלו כ-7,000 פליטים מסוריה להישאר בארה"ב ולהמשיך להחזיק בהיתרי עבודה. אחד מתנאי הסף לקבלת המעמד הוא מגורים רציפים בארה"ב החל מה-1 באוגוסט 2016 ונוכחות פיזית רציפה החל מה-1 באוקטובר 2016 (31 בינואר, [US DHS](#)).

בית המשפט העליון בארה"ב הפך פסיקה של ערכאת הערעורים וקבע כי מהגרים שנעצרו אינם זכאים לשימועים תקופתיים לבחינת שחרורם בערבות

ב-27 בפברואר **פסק** בית המשפט העליון בארה"ב כי רשויות ההגירה יכולות להחזיק במעצר מהגרים, לרבות בעלי מעמד קבע ומבקשי מקלט, ללא עריכת שימועים תקופתיים לבחינת שחרורם בערבות. בית המשפט פסק כי הרשויות בארה"ב מורשות לעצור מהגרים למשך ההליך בו הן קובעות האם הם מורשים להישאר במדינה (שיכול לארוך שנים), וכי חוקי ההגירה עצמם אינם כוללים אפשרות של שימוע לשחרור בערבות. בכך הפך בית המשפט העליון את פסיקת בית המשפט לערעורים שקבעה כי מהגרים עצורים יהיו זכאים לשימוע כאמור כל שישה חודשים, כל עוד אינם נחשבים בסיכון לבריחה או כמהווים סכנה לביטחון הלאומי. התובע העיקרי בתיק הוא מהגר בעל מעמד תושב קבע, שהורשע בפלילים בגין החזקת חומר אסור ונהיגה פרועה ברכב גנוב, ואשר עצור על ידי רשויות ההגירה במשך שלוש שנים ללא שימוע לבחינת שחרורו בערבות. הפסיקה עוררה מחלוקת קשה בין שופטי דעת הרוב לשופטי דעת המיעוט בבית המשפט, שגרסו כי ניתן לקרוא את חוקי ההגירה כדורשים שימועים כאמור במקרים של מעצר ארוך, מבלי לסתור את לשון החוקים או את תכליתם. בית המשפט החזיר את התיק לבית המשפט לערעורים, לצורך דיון בשאלה האם חוקת ארה"ב מחייבת עריכת שימועים כאמור, בכפוף להכרעתו בדבר שאלות פרוצדורליות מקדמיות (27 בפברואר, [The Hill](#); 27 בפברואר, [NY Times](#)).

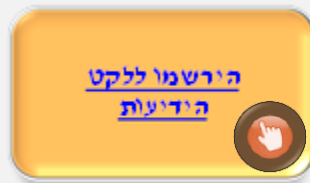
נשק

סקירת מצב הגרעין של משרד ההגנה האמריקאי

ב-2 בפברואר פרסם משרד ההגנה האמריקאי **סקירת מצב** באשר למדיניות, אסטרטגיה ויכולות הגרעין של ארה"ב למשך חמש עד עשר השנים הקרובות. ראשית, הסקירה קוראת להרחבת

ארסנל הנשק הגרעיני בעל העוצמה הפחותה יותר, וזאת על מנת לשמר הרתעה אמינה כנגד אויבים שמניחים שארה"ב לא תרצה לעשות שימוש בנשק גרעיני "כבד" נגדם, מחשש לנזק אגבי. שנית, הסקירה מצהירה כי ארה"ב עשויה לעשות שימוש בנשק גרעיני גם בתגובה להתקפות משמעותיות שאינן גרעיניות על ארה"ב או בני בריתה. שלישית, הסקירה קוראת לפיתוח חדש של טיל המשוגר מהים וחמוש בגרעין, אשר יוסיף גמישות לאופציות התגובה של ארה"ב ועשוי לשמש כתמריץ לרוסיה לנהל משא ומתן על הפחתת הנשק הגרעיני הלא-אסטרטגי שלה. רביעית, הסקירה קובעת שארה"ב לא מתכוונת לאשרר את האמנה בדבר איסור כולל על ניסויי גרעין (אמנה שאושרה על ידי רוסיה), אך מבהירה שארה"ב לא תבצע ניסויי גרעין אלא אם הם יהיו הכרחיים ליעילות ארסנל הגרעין שלה. מדובר במדיניות לפיה ארה"ב לא תאשרר את האמנה לפני ששאר המדינות בעלות הגרעין יאשררו אותה. בנוסף, הסקירה דוחה את האמנה בדבר איסור על נשק גרעיני, בטענה שדרישותיה אינן מציאותיות (9 בפברואר, [Lawfare](#)).

לקט הידיעות "משפט וביטחון לאומי" מתפרסם אחת לחודש. [צפו בלקטי הידיעות הקודמים](#).

*אם נתקלתם בבעיה בהרשמה, ניתן להירשם על ידי שליחת שם מלא וכתובת דוא"ל ל- liorz@inss.org.il

ניתן למצוא אותנו ב:

© 2017 כל הזכויות שמורות

התכנית למשפט וביטחון לאומי, INSS